

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

XXX. ÉVFOLYAM.

FELELŐS SZERKESZTŐ

Kónesek Lajos.

KIADÓ:

„MINERVA“-nyomda.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a **szerkesztőhöz** (lakik: Budapest, II. ker., Batthyány-utca 37. szám) intézendők.

Tagsági díjak **Cservenka Ferencz**, egyes. pénztárhoz, (lakik: Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 27. szám) küldendők.

Az egyesületi tagok részéről érkező reklamációkat és egyéb tudakozásokat **Hajós Mihály** titkár (Budapest, I., Attila-utcai el. iskola) intézi el.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „Minerva“ **kő- és könyvnyomda-intézethez** (Budapest, V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1895.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”	Kiadó: „MINERVA”-nyomda, V., Sas-utca 29.
Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt Fél évre. 2 „ Negyed évre 1 „ Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronkint 10 krral számíttatnak. — Kéziratok nem küldetnek vissza. —	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest, II., Batthyány-utca 37. sz., előfizetési pénzek, reklamációk és hírdetések a kiadóhoz: „MINERVA” kő- és könyvnyomda-intézethez: (V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

TARTALOM: A tanfelügyelet reformjához. (Folyt.) Molinári. — Véleményes jelentés a vármegyék népoktatási történetének megiratására vonatkozó utasításokra nézve. Péterfy Sándor. — Az édesanya beszélgetése gyermekével. (Folyt.) Lang Mihály. — Tárca. Mult és jelen. (Költemény). Koncsek Lajos. — A budai tanítóegylet jubileuma. Czike Imre. — Jelentés a székesfővárosi közoktatásügyi bizottmány folyó évben tartott gyűléseiről. (Vége). Lakits Vendel. — Egyesületi élet. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerk. üzenetek.

A tanfelügyelet reformjához.

„A tanfelügyelő úr lakjék szekeren“ eléggé jelzi, hogy mi is a kir. tanfelügyelő(ség) tulajdonképeni feladata? S ha valamikor emeltek a tanfelügyelő-égek ellen panaszokat, úgy mindenesetre azok birtak legigazibb alappal, melyek a tanfelügyelő(ségek) iskolai nem látogatásaira vonatkoztak. S ha az okokat kutatjuk, a miért az iskolalátogatás oly gyenge lábbon állott, úgy be kell ismernünk, hogy azokat — (legalább nem minden esetben) — nem a tanfelügyelők lelkiismeretlenségében találjuk, hanem azok másutt tenyészték. Kevés személyzet és az ennek folytán beállott „temérdek“ irodai munka, továbbá az uti általány csekélyisége elegendő okok arra, hogy az iskolalátogatást célszerűségében is lehetetlenné tegyék. E bajon nagyon természetes, hogy csak is az okok megszüntetésével segíthetünk. Ha lesz elegendő személyzet és megfelelő utazási költség, úgy bizonyára lesz több és jobb iskolalátogatás is. — Szóljunk e dologról részletesebben!

Czikk-sorozatomban előbbi részének valamelyikében kimutattam, hogy körülbelül hány személyre lenne még szükség. Vol egy hozzászóló, a ki kimutatta (?) hogy ennyi embernek egy vármegyében aligha akad dolga. Én azonban most is állítom, hogy igenis dolog van elég. Mert mit is értsünk mi tulajdonképen iskolalátogatás alatt? Azt talán, hogy a kir. tanfelügyelő minduntalan az iskolát látogassa, a tanítás eredményét megfigyelje? — Nem. — A tanítás eredménye és az eredmény minősége sok, nagyon sok előfeltételhez van kötve, mely előfeltételek azt többé-kevésbé, jobbra vagy rosszabbra teszik és melyek közül a tanító — tehát a szorosabb értelemben vett iskola — a hátrányosokat a maga erejéből megsemmisíteni képtelen. Nem sorolom elő ezeket egyenkint, tanügygyel foglalkozó emberek előtt azok úgy sem ismeretlenek. Hanem igenis kérdem, ki tagadhatná, hogy ily alkalomkor a köz-

ségbe „kiszálló tanfelügyelőség“, ha jurisdikcióval is rendelkezik, azokat lehetőleg teljesen megsemmisítheti? És ki merné állítani, hogy az ilyen — az iskola tulajdonképeni feladatával oly szoros kapcsolatban lévő — feltételeknek javítása, ártalmatlanná leendő tétele hivatalból, adminisztratív úton és a türelmes papiros igénybevételével eszközölhető?

De az iskola nemcsak a 4 falon belül, de azon kívül is bir bizonyos rendeltetéssel. Az iskola minden faluban egy kis közmivelődési központ; a kis társadalomban az, a mi a testben a szív: az életet adó vérkeringés kamarája. A kiszálló tanfelügyelőség tekintélyénél fogva is a leghivatottabb tényező arra, hogy az iskolának, a tanító-ságnak e tekintetben segítségére lehessen, segítségére siessen. S ki állíthatja azt, hogy ha a kir. tanfelügyelőség mindezeknek eredményesen akarja megfelelni, szüksége van nemcsak fizikai és szellemi erőre, hanem kellő időre is.

Ha már most hozzávesszük még azt is, hogy tanügyünk folyton-folyvást halad és fejlődik, a mely haladás- és fejlődésnek minden mozzanatát kell hogy a tanfelügyelőség alaposan ismerje, kérdem: nincsen-e szüksége annak a tanfelügyelő(ség)nek, hogy erre a tanulmányozásra is szakíthasson magának elegendő időt? Avagy hogy várhatjuk egy olyan tanfelügyelőségtől, mely testileg-lelkileg, úgy szólván pihenés nélkül igénybe van véve, hogy eredményesen lássa el mindazon teendőket, melyek hatáskörébe tartoznak? Ez is — azt hiszem — amellet bizonyít, hogy a tanfelügyelő(ség) működését csak úgy tehetjük eredményessé, áldásossá és lehetővé, ha időről is gondoskodunk.

Aztán én a tanfelügyelőt a testületi életben is nemcsak vendégnek, hanem — mint most történik pl. Pozsonymegyében — résztvevő munkásnak is szeretném tudni és látni! Azonkívül pedig ő legyen megyéje tanügyének irányítója is, miért is szükséges, hogy az egyesületi élet minden mozzanatánál **cselekvő résztvétel-vel ott legyen**. Mindezekhez pedig, azt hiszem, szükséges a szakember, a ki mit sem tehet, ha elegendő idővel nem rendelkezik, tehát szükséges mindenekelőtt a kellő idő is.

Az általam proponált iskolalátogatók külső működéseinek ellenőrzése, a fentebb említett irányítás, a különféle közmivelődési egyesületekben (mert én a tanfelügyelőtől ezt is megkivánnám) továbbá a tanítók fegyelmi ügyeinek elintézésében való mindenkor cselekvő részvétel bizony elegendő dolgot adnak minden megyében egy-egy embernek. A dolog, a munka elvégzéséhez pedig kell a munka arányában képesség és idő. (Szakember és idő.)

És ha most mindezekhez hozzávesszük, hogy egy-egy megyében 2—3—400 iskolának évenkénti (legalább) 3-szori (tanév elején, közepén végén) látogatása is szükséges, azonkívül egyéb esetekben (igen sok községben) a rendkívüli kiszállások is elkerülhetetlenek, akárki beláthatja, hogy az általam proponált személyszaporítás éppen nem sok, nem felesleges, annál is inkább, mivel a (legrövidebb ideig tartó) iskolavizsgálat fél napi időnél rövidebb ideig nem tarthat. Már most, ha tudjuk azt is, hogy az ünnepek és szünidők (esetleg járvány-szünidők is) levonásával alig áll az iskolalátogató rendelkezésére 180 napnál több idő; továbbá, hogy némely községekben 2—3—4—5 iskola is létezik és ha végre

megkivánjuk, hogy egy iskolavizsgálat után az ott volt iskolalátogató tanfelügyelő(ség) az összes odavaló iskolai tanítókkal didaktikai értekezletet is tartson és ott a tapasztaltak felett kritikai tanulmányt tegyen és tétessen, a mi szintén $\frac{1}{2}$ napi időt vesz igénybe, úgy én azt hiszem, hogy alig akad egy másik egyén, a ki midőn az én általam proponált személyszaporítást kritizálja, azt kérdezné: ugyan mi dolga akadna ezeknek az uraknak?

(Folyt. következik.)

Molinári.

Véleményes jelentés a vármegyék népoktatási történetének megiratására vonatkozó utasításokra nézve.

c) Mennyire tehető az intézet óvójának, illetőleg dajkájának átlagos évi jövedelme lakáson kívül? Mennyire tehető a természetben élvezett lakás bérbeli értéke? Mennyi házbér-illetéket kap az óvó illetőleg dajka, ha nem természetben való lakást élvez? Havonként avagy évnegyedenként kapja az óvó a dajka rendes fizetését? Van-e az óvónak, dajkának készpénz-fizetésén és lakáson kívül másféle, természetben beszolgáltatandó jövedelme? Milyenek a helyiségben a megélhetési viszonyok? Mennyi a fizetése a helyiségben működő tanítónak? Mennyi a jövedelme a helyiségben avagy a közel vidéken alkalmazott körjegyzőnek, törvénytörvényes irnoknak? Felvétetett-e az intézet óvója, dajkája a tanítók orsz. nyugdíjintézetébe s ha nem, mi ennek az oka? Mennyivel járulnak évenként az intézetet fenntartó testület és az alkalmazott óvó, dajka az orsz. tanítói nyugdíjintézet pénztárába? Tagja-e az óvó avagy dajka valamely népoktatási avagy közművelődési egyesületnek és részt vesz-e azok működésében? Tagja-e az óvó, dajka valamelyik országos jellegű jótékony népoktatási egyesületnek? Hány napot mulasztott az óvó, a dajka a legutóbbi két évben és mi volt oka a mulasztásnak? Miként helyettesített az óvó, dajka, hosszabb ideig tartó mulasztás esetén?

d) Hány gyermek látogatta átlag véve évenként a kisedővőintézetet, a gyermekmenházat fennállása óta? Milyenek voltak az intézetbe járó gyermekek korukat, vallásukat, anyanyelvüket tekintve a legutóbbi években? Hány nem értette meg a magyar szót az utolsó években befogadott gyermekek közül és hány tanult meg közülök magyarul? Az évek mely hónapjában legnépesebb az intézet? Mely hónapokban szokott a legtöbb mulasztás előfordulni? Mi lehet a mulasztások legnagyobb részének főoka? Miként lehetne a mulasztások főokát megszüntetni? Hány család nem veszi a helyiségben igénybe a kisedővőintézetet, gyermek-menedékházat? Miért nem? Fizetnek-e tandíjat az intézetbe felvett gyermekek szülei s mennyire megy e tandíj egy gyermek után egy-egy hónapban és egy esztendőben? Van-e a tandíj megállapításánál tekintet arra, hogy azon szülők, kiknek 2—3 gyermekük jár az intézetbe, minél kevesebb tandíjat fizessenek? Hány tandíjmentes gyermek jár az intézetbe? Ki szedi be és ki nyugtatványozza a beszedett tandíjt és mire fordítatik az?

e) Kikből áll az intézet felügyelő bizottsága, s a törvény alapján kibocsájtott rendeletnek megfelelőleg van-e szervezve? Évenként hány ízben látogatják meg a felügyelő bizottság tagjai az intézetet? Ki álla-

pitja meg a heti és évi szünetet az intézetre nézve? Mikor tartattak meg ezek a szünetek a legutóbbi években? Ki erősítette meg az intézeti munkarendet az utóbbi években? Hol őriztetnek az intézet leltárának másodpéldányai, az intézetre vonatkozó ügy- és okiratok, rendeletek, a régibb anyakönyvek s a felügyelő bizottság jegyzőkönyvei? Mikor látogatják meg rendszerint a kir. tanfelügyelő s a miniszterium által megbízott iskola-látogatók az intézetet? Melyek az intézet hatóságai által a legutóbbi években hozott legnevezetesebb határozatok? Mennyivel gyarapodik évről-évre az intézet ingó és ingatlan vagyona? Kik viseltetnek a hatóságon kívül kiváló érdeklődéssel az intézet iránt, s miben nyilvánul ez az érdeklődés?

2. Tanulmányozás tárgyává teszi e bizottság a következő kérdéseket: Melyek a vármegyei, a községi avagy az egyházi levéltárakban, a vármegyék, városok és egyházak történelmével foglalkozó művekben, lapokban, folyóiratokban a vármegye kisdédóvási ügyére vonatkozó történeti adatok? Mikor indult meg a vármegye területén mozgalom a kisdédóvásügy érdekében, mikben állott e mozgalom és kik vettek benne részt? Kik vettek részt a vármegye fiai és leányai közül a „Kisdédóvó intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület” munkásságában? Mikor tétetett meg az első lépés arra nézve, hogy a vármegye területén kisdédóvó intézet jöhessen létre? Hol állították fel a vármegye területén az első kisdédóvó intézetet? Kik szereztek kiváló érdemeket a vármegye területén keletkezett legrégebb kisdédóvó intézetek felállítására és fenntartására körül?

3. Összegyűjti a kisdédóvó intézetek és menedékházak szakcsoportja a vármegye területén létező fentebb említett intézetek történeti adatainak hiteles másolatait, valamint a levéltárakból és a régebbi nyomtatványokból összegyűjtött, a kisdédóvás ügyére vonatkozó adalékokat és beszo-
gáltatja azokat a bizottsági elnök útján a vármegye történeti albizottságának szerkesztőségi csoportjához.

(Folyt. következik.)

Péterfy Sándor.

az orsz. közokt. tanács r. tagja

Az édesanya beszélgetése gyermekével.

És itt most felemlítem, hogy minta-ovodákban igen jól látjuk, hogy minden egyes gyermek mily nevelésben részesül otthon A 3—6 éves gyermek elmond mindent; utánozza a papa, a dada, a szakácsnő, a szolgáló kérdéseit és feleleteit. Megmutatja, mint csókolja, öleli mamája, hogyan néz a papa, mikor haragszik, mikor nevet; hogy lármázik Rózsai.

Természetes beszédünk legyen egyenes, önzetlen, természeteszerű, mint szeretetünk. A hamis öröm, a tettettett részvét, bánat hamis, kétszínű feleletre indítja a gyermeket.

Nagyon téved az a papa és mama, kik a gyermek tapasztalatlan-ságára gondolva, gyermeknek nem való beszélgetést folytatnak. A gyermek ugyan nem érti szavait, de mohón szívja lelkébe a beszédet kísé-
rő arckifejezéseket. Hiszen ez az ő nyelve: az emberi beszédet nem érti, de annál hatalmasabban érzi az azt kísérő természetes beszédet. A földbe elvetett mag megragadja az első nedvet, felduzzad tőle, élete megindul, lehet, hogy csak napok mulva hajt csirát. Minden egyes te-

kintet, hang, kézmozdulat egy lehelete lelkünknek. Felfogja azt a gyermek szíve. Példás legyen minden mozdulatunk, ha azt akarjuk, hogy a gyermekek lelkéből a szép igaz és jó magvai hajtsanak ki.

A beszélgetés harmadik fokára emelkedik a gyermek, mikor érzéseit az emberi hanggal igyekszik egybekapcsolni. Némely gyermek előbb, a másik későbbben szerzi meg e készséget. Általában véve azt mondhatjuk, hogy az első év a hangérzések gyűjtésének az ideje.

A néhány napos gyermek *a, e, á* hangja nem az az *a, e, á* hang, melyet életének második esztendejében hallat. Az előbbi *a, e, á* állati hang, ezt magával hozta a gyermek a világra; az utóbbi *a, e, á* már szerzett hang. A elsőnek indító oka a gyermekben, az utóbbié a környezetben van; amazt a gyermek örökölte, emezt tanulta.

A kis gyermek már az első évben érzi az egyes hangok között levő különbséget; érzi, hogy az *a* hangja nem egy az *e* vagy *i* hangjával, hogy más a *p* mint a *t* hangja. Bizonyos ideig tartó gyakorlat után végre megszólal s mondja: aaaaa, nnnnn, majd gngngngn. Egy és ugyanazt a hangot 5-ször 10-szer is ismétli. Apránkint, bizonyos egymásutánban szerzi az emberi hangok érzéseit s apránkint, bizonyos egymásutánban sajátítja el a szerzett hangérzések kifejezését.

A gyermek a munkát dalolva végzi Miért? Mert az egyes hangérzések nála még nem váltak annyira külön, hogy pl. az *a* - *t* önállóan így: *a*, ki tudná mondani. Az *a* hang érzése a hat-hét a-ban, így: aaaaa összefoly. Tudja ezt jól minden mama, ki maga foglalkozik gyermekével. Mikor a gyermek így beszélget, a mama is követi, leszáll gyermekéhez, mintha ő is csak annyit tudna gyügyögni, mint az ő ártatlanja.

Enyelgés közben hányszor hallhatók az édes mama ilyenféle hangoztatásai: tlllll! lololololo! nonono! tacstacstacstacstacs. ügyügyügyügy! Mindezt így dalogatja: bblblblbl! bababababa! Tudom, sohase magyarázta senki e jelenség okát, nemzedékről-nemzedékre, anyáról-anyára száll. Két-három hangot dalol a mama, mert sejti, hogy kis galambja többet úgy sem tud összeturbékolni.

E daloló beszédben édesdeden váltja fel egymást mama és gyermek; majd az egyik, majd a másik teszi fel a kérdést és felel rája. És, mi különös, ezen egyhangunak tetsző daloló beszélgetésben mennyi az elevenség, harmonia, dallamos hullámvás, mily gyönyörű a taktus! Mulik nap-nap után. mulat anya és gyermek, egyik sem unja meg soha.

A mama beszélget gyermekével, mikor altatja, hintálja, tartja, fel-emeli, leteszi. O, be szépek a mamák mondókás dalai: Mikor altatja, azt dalolja:

„Csicsija, babája.
Nincs itthon apája;
Csicsija, babája,
Nincs itthon apája “

S ez így tart végesvéig, míg gerliczéje el nem alszik. Mikor járnit tanítja, azt dalolja:

„Jár a baba jár.
Mint a kis madár:
Édes anyja karosszéke
Nem messze van már.“

Mikor állani tanítja, azt mondja:

„Áll a baba, áll,
Áll a baba, áll,
Áll, áll, áll, áll.“

Ha nevetetni akarja, így incselkedik:

„Angyal vagy-e

Ördög vagy-e

Mutasd a fogadat.”

Ekkor megcsiklandja, a gyermek nevet, s a foga kilátszik:

Angyal vagy!

(Vége következik.)

Láng Mihály.

TÁRCZA.

Mult és Jelen.*)

A sürgő hangyabolyt ne háborítsa senki,
Midőn serény munkálkodása tart;
Mozgalmatlan életük nemes munkára inti
A lankadásra hajló férfikart!
Mert nagy s dicső tudat csak egy van itt a földön,
Mely boldogítani képes ide-lenn:
A jóérett fáradozni most és mindörökkön,
S munkára bírni mást is szüntelen!

A mult idők homályszerű ködén keresztül
Ily kisded hangyabolyt lát meg szemünk
Hogy' sürg e kis csoport! Munkátul vére pezsdül,
Fenséges érzet rá tekintenünk.
Szívök nemes hevével, nem számítva bérre,
Áldoznak ők nappalt és éjeket,
Hogy, kiket oly magasztos gondolat vezérle,
Szilárd legyen s erős az épület!

És istenáldás száll a lelkes úttörőkre:
Melengtetett eszméjük testet ölt;
Kik rendületlen álltak, bizva a jövőbe,
Táguolni látják im' a munkakört.
A csarnok készen áll; kevélyen leng a zászló —
Szentelt igét hirdetve — homlokán,
Arany betűkkel van felírva rá e pár szó:
Jótekonyság — Neveléstudomány.

Az eszme győz; fényt hintve szét körében,
Varázserővel nyer meg százakat,
Kik jól megértik egymást, gyámolítva szépen,
S ügyök nyomán így üdv, áldás fakad.
Vihar, ha tán közelg, ők rendületlen állnak,
Nincs egy se köztük gyöngge, reszkető:
A czéljok egy, s ezért a vésszszel sikra szállnak,
Mert egyetértésükben az erő!

Miként a tiszta égbolt tünde fénygolyója
Árasztja szét sugárit pazarúl,
Éltet s virányt fakasztva völgybe, bérczomorra,
Az Alkotónak dús áldásaúl:
Úgy osztja szét tudása kincseit e gárda,
A mely nekünk serénykedik, s velünk,
Hogy általunk dicsfényt derüljön szép hazánkra,
És nagy, hatalmas legyen nemzetünk!

*) Előadta szerző a Budai Tanítóegylet f. é. június 6-án tartott jubileárius disztyülésén.

Egy röpke emberöltő tűnt le már az óta,
Hogy megvetették ők az — alapot,
Kiknek nemes példája minket oly gyakorta
Hasonló buzdulásra oktatott
A csarnok áll erős-szilárdan mostan is még
És gyűjti a hívőknek százait,
Hogy benne áhitattal hallgassák s kövessék,
A mit az ész, s a tudomány tanít.

S nem vesztegel szavára ám egyetlenegy se,
Ha tenni kell, a gárda talpra áll
Övezzen fény, sújtó veszély avagy szerenese:
Mindnyája egyért bátran sikra száll!
Mert nagy s dicső tudat csak egy van itt a földön,
Mely boldogítani képes idő-lenn:
Jó ügyben fáradozni most és mindörökkön
S tettekre hívni mást is szüntelen!

Koncsek Lajos.

A „Budapesti (budai) Tanítóegylet“ jubileuma.

Az újabb alkotmányos aera kezdetével öntudatra ébredt nálunk a tanítói közszellem is Megnyilatkozásával, mint egy varázs-ütésre rázta le magáról a tanítói kar a vastag közönyt, az elnyomatás súlyos bilincseit, mohón szívta magába a szabadság, a béklyójából kibontakozott szabad szellem üde érintését

S mintha féltette volna a még pólyában lévő szabadságát, vagy talán megérté a kor intő szövegét s felfogta a reá várakozó nemzetalkotó nagy feladatok fontosságát — kimondta a jelszót: egyesek ereje nagy feladatok megoldására gyenge. Tömörüljünk. egyesülésben az erő!

S a kimondott szó, mint a szikra sziporkázott szerte-széjjel, és gyújtott. S a szivekben lángoló szabad szellemnek fénye bevilágított messze, még a jelenen is túl a jövőbe, reménységet bizalmat s lelkesedést öntve a keblekre.

A Bach-korszak parancsolta — és mondjuk hozzá ellenőrizte — Lehrerkonferenzenket felváltották a szabad egyesületek alapításának eszméi. És megindult a mozgalom sokat ígérő, nagy reményekkel, szép eredményekkel biztató módon

Népoktatásügyünk történetében figyelemre méltó jelenséget képeznek e mozgalmak. Határák az a múlt és a jelen között; hajnala egy új életnek

Az újabb alkotmányos aerában a tanító erkölcsi tekintélye nagyban fokozódott. S ez előnyös változást nem szabad kizárólagosan a törvény betűinek betudni, mert kétségtelenül anyagi, de különösen morális tekintetben előnyösebb helyzetet teremtett a tanító számára — hanem nem csekély részben az új szellemtől áthatott egyesületek működésének, illetőleg az ezekben megnyilatkozó munkásságnak kell ezt a változást, ezt a jótékony haladást betudni.

A mag el volt vetve, a talajt éretté tette a befogadására a hazaszeretet, mely a magyar néptanítónak a megpróbáltatás napjaiban ép oly erőnyé volt, mint egyébkor.

És e talajból nőtt a mag, szárba indult, lombsátort alkotott s virágzása egy egész nemzet öröme, büszkesége

E talajból hajtott ki ezelőtt 25 esztendővel, s nőtt nagygyá, erőssé,

a szabad szellem levegőjében a „Bpesti (budai) Tanítóegylet“ is. A szerencsés viszonyok gazdag múltat, nagy jelent s ezzel együtt áldásos jövőt biztosítanak számára.

Gazdag múltúnak azért mondom, mert nagy s nehéz feladatokat oldott meg sikeresen. Ha csak egy futó pillantást vetünk is a múltba, lehetetlen ez állítást igazolva nem látnunk.

Mi volt Buda csak $\frac{1}{4}$ századdal ezelőtt is? Nem akarom az akkori kezdetleges tanügyi állapotokat esetelni, csupán egy, de nemzeti szempontból nagyon is fontos körülményt emelek ki, mely valóban híven eseteli a végbevitt munka nagyságát s ez az: hogy $\frac{1}{4}$ századdal ezelőtt ritka volt itt a magyar szó, mint a fehér holló. Azután az ipar, kereskedelem, művészet stb, mind mind csirájukban szunnyadoztak. Vagy talán ezekre nem az iskola munkássága adja a jótékony harmatot, meg a nemzeti karakter megteremtésében nem az iskola a kohó?

Ott van a statisztika, az majd megadja mindezekre a feleletet. Hál' Isten, ez a felelet örvendetes, mert kielégítő.

Hogy most már e nagy munkából a „Bpesti (budai) Tanítóegylet“-et, rész illeti-e, — az kétségtelen.

Mikor az egyesület megalakult, Buda tanítósa mint „egy“ ember állt a sorompóba, hogy kivegye részét ama hadjáratból, melyet ez egylet indított az elmaradottság, a nemzetietlen irány megváltoztatásáért.

Hazafias érzület, erős akaraterő ápolása, folytonos önképzés, tanulás, buzdítás, bátorítás volt ez egyletnek munkája tagjaival szemben.

És az a folytonos együttlétből támadott testületi szellem, igaz lelkesedés a szépért, nemesért, közhasznúért, megedzette őket a hódító munkára, melylyel, mint Jókai mondá: mégegyszer meghódítják az országot. — Az ő nagy munkájuk, hát az iskolában nyilvánul, ott öntik önlelküket, szívük érzését a jövőbe. Ők pedig e nagy munkájukhoz az erőt, a lelkesedést az egyesületi életből merítették az egységből, a közösségből, az egyesületi szellemből.

Ezt tette a múltban az egylet. S hogy ma mit tesz? Folytatja a múltat a jelenben, hogy mennél szebb és boldogabb jövőnek előmunkása legyen. Sürög mint hangyaboly,

„midőn serény munkálkodása tart;

Mozgalmas életük nemes munkára inti

A lankadásra hajló férfikart

Mert nagy s dicső tudat csak egy van itt a földön,

Mely bolgogítani képes idelelenn:

A jóért fáradozni most és mindörökkön,

S munkára bírni mást is szüntelen “

A folytonos nemes munkában lepergett 25 esztendő határárkövét tette le az egyesület f. h. 6-án, amilőn $\frac{1}{4}$ százados évfordulóját megünnepelni eljöttek a társegyletek felettes hatóságok, tanügybarátok s megtöltötték a II. Török-utcai iskola tágas tornatermét.

Öröm lelkesedés s az őszinte elismerés adója honolt az arcokon. Mindenki szívesen sietett leróni megemlékezését; mindenki sietett első lenni, hogy elmondhassa, ösmerlek téged, derék egyesület, szívem mélyéből üdvözöllek s kívánom, hogy hass, alkoss a jövőben is, hogy a tanügy fényre derüljön.

Az ünnepély 11 óraker vette kezdetét

A „Harmónia“ daloskör éneke után az egyesület elnöke: Farkas József, nyitotta meg a közgyűlést. Farkas rokonszenves egyénisége, szere-

tetteljes, gyöngéd és mégis férfias modora, csengő érczes hangja s igazán nem mindennapi tehetségre valló készsége által nemcsak hogy meghódította a jelen voltakat, de valóban méltónak is mutatta magát, és képesnek is arra a polczra, melyen az egyesületben áll.

Azt a nagyszabású, eszmékben gazdag beszédet, melyet megnyitól mondott, nem is merem kostolólul, megcsönkítva ide írni, azt teljes egészében kell élvezni. Ime a beszéd:

„Mélyen tisztelt ünneplő Közgyűlés!

A nevelés- és tanításügy fejlesztésén munkálkodó egyesületek életében nem ritkán fordulhat elő alkalom valamely belső örömrészlet kifejezésére

Tagjaiknak nemes buzgólkodása, a közgyűléseken előforduló érdekes és tanulságos előadások meghallgatása, a pályázati kérdéseknek eredménydús megoldása, valamely érdemes tagtársnak küönös módon történt kitüntetése s többefélék hatalmas rügői lehetnek a jóleső kartársi örvendezés, a bajtársi igaz lelkesedés, a rokonszenv és szeretet, s az összetartozóság élénk megnyilatkozásának.

Ilyen tényekkel elég gyakran találkozhatunk napjainkban.

De már azzal ritkábban, hogy valamely egyesület derekasan megküzdve a lét viharaiival; rendeltetésének mindig helyes irányában haladva; közhasznú és hazafiás munkásságának gyümölcseit mindig bőkezűen osztogatva; az évek folyamán mind jobban megerősödve és megizmosodva, s a fel-feltündező közönnyel mindig sikeresen megbirkózva: 25 esztendő fússon meg változatos pályáján.

Ma, m. t. Ünneplő Közgyűlés, ilyen örvendetes ténnyel állunk szemben; ma ilyen 25 éves pályafutás méltó megünneplésére gyűltünk egybe, midőn a „Budapesti (budai) Tanítóegylet“ fennállásának negyedszázados évfordulója alkalmából a jelen ünneplő közgyűlést egybehívni bātorkodtunk.

Huszonöt esztendő! Nagy idő még az ember életében is, még nagyobb egy egyesületében, a mely, mint hajó a tengeren a kormányos gyenge karjai következtében sokszor van kitéve a megfeneklés, az elmerülés veszélyének.

Az ember önönmagának parancsolhat; de egy egyesületre, vagy annak tagjaira drákói szigort alkalmazni nem lehet; az egyesületet vezetni és kormányozni kell, hogy sziklába ne ütődjék hajója s roncsosá ne váljék az alkotmány. Bizonyára erős és hivatott kezekben volt e szerény egyesület kormányrúdjá mindig, hogy azt a nagy utat, azt a 25 hosszú esztendőt, oly szilárdan és sikeresen futotta meg, a nélkül, hogy még csak a hanyattatás veszélye is bármikor fenyegette volna.

Teste, melyet kemény páncélként tagjainak meleg szeretete, munkássága, s egyetértése oltalmaz, még most is oly szilárd, rugékony és edzett, mint régen volt, s így nem gyöngülhetett meg ez a mi kedves gályánk 25 éves pályafutása alatt sem

Törekvéseit hirdető lobogói most is büszkén és magasan lengenek, árboztlámpájának fénye most is, sőt most még élénkebben világít be ama rétegekbe, melyekben a szellem sötétsége honol.

Ki mondaná, hogy ez a 25 esztendő multat átél egyesület az idők folyamán törődötté, kopottá vált volna; ki mondaná, hogy nemes hivatásának immár megfelelni nem képes?!

A lezajlott 25 esztendő csak növelte, csak fokozta ez egyesület munkaképességét; és szélesítette azt a kört, melyet tagjai buzgólkodásának kifejtésére nyújtott.

A letűnt 25 év tanulságaiból ez az egyesület új erőt és tapasztalatokat szerzett arra nézve, miként kell a jövőben a hazai közügyek egyik legfontosabbikát, a nevelés és oktatás szent ügyét, a multnál még hívebben, lelkiismeretesebben és czélszerűbben szolgálni, hogy abból drága hazánk jólétére minél több üdv és haszon haramoljék.

A lefolyt 25 esztendő eredményeiből megtanulta ez az egyesület, miként kell igazán ápolnia és növelnie azt a közérületet, szeretetet és ragaszkodást, mely a kartársakat nemes hivatásuk göröngyös útain egymáshoz fűzze; megtanulta a mult eselekedeteiből a módját annak is, miként kell tagjaiban a munkálkodási hajlamot minél intenzívebben növelni, hogy a tanítóra nézve oly fontos önképzés elvét minél biztosabban és minél több oldaluan érvényre juttassa.

Hogy e kiseded, de munkálkodásával bízvást kiváló helyen álló egyesület a székesfőváros iskolaügyének fejlesztése és felvirágoztatása körül mily áldásdús tevékenységet fejtett ki a letűnt negyedszázad alatt, azt szükségtelen ez alkalommal külön hangsúlyoznom. Egyesületünk oszlopos tagjai közül a lefolyt 25 év alatt jölehet többen a jobb hazába költöztek közülünk; ők tehát, a megboldogultak, erről már tanuságot nem tehetnek; de itt vannak az élők, egyszerű egyesületünk most is vitézkedő, derék tagjai, — ott vannak az egyesületünkön kívül álló idegenek is, kik a teljesített munkásság értékét, becsét figyelő szemmel kísérhették: ők élő tanui lehetnek annak a hangyamunkának, annak a szívós agitációnak, azoknak a sikeres kezdeményezéseknek, melyeket egyesületünk a közjó, és tagjainak jóléte érdekében kifejtett.

Erőnk és hatalmunk nem tagjaink nagyszámában rejlett. hanem a kölcsönös szeretet igéinek hirdetésében és követésében. Kölcsönös erőnkkel kölcsönösen gyámolítottuk egymást; mert a felszínre került fontosabb paedagogiai és didaktikai kérdések okszerű megvitatásán kívül a jótékonyosság gyakorlására is kiterjesztettük figyelmünket, szeretetünk melegével áldozván filléreinkkel ama jótékony alapunk létesítéséhez és gyarapításához, melyből élő kartársaink futólagos szükségletén, elhunyt kedveiseink hátrahagyott családjainak zavarán számtalan esetben segítettünk, s a mely alap ma már tekintélyes tőkét képvisel.

Hogy hivatásuknak ily kiváló mértékben megfelelhettünk, hogy eszméinket és czéljainkat mindedig diadalra juttatván, elérhettünk a második 25 esztendő hajnalához: azért első sorban egyesületünk lelkes és buzgó tagjainak mondok ez alkalommal őszinte szívből halás köszönetet ama nemes kitartásért, melylyel virágzó egyesületünk mellett oly tántorithatatlanul küzdének; másodsorban nemesen gondolkozó hatóságunknak, mely az egyesületet magasztos törekvéseiben mindig jóakarólag támogatta s munkálkodásának értékét mindenkor kellő méltánylásban részesíté.

Ha az eddig tapasztalt ügyszeretet és meleg érdeklődés ezentúl is nemes tulajdona marad egyesületünk érdemes tagjainak; ha működésünket a jövőben is annyi és oly hathatós támogatás fogja kísérni hatóságaink, valamint a társ egyesületek részéről: úgy a legkeveset reményekkel tekinthet egyesületünk jövő fennállása elé, s minden bizony-

nyal sikeresen fog továbbra is megfelelni buzdító jelszavának, melyet ez egy szó fejez ki: „Előre!”

Midőn a mai ünnepélyes alkalomra megjelent nagyérdemű hatósági személyeket, a rokonegyesületek m. t. képviselőit, az ügyünk iránt érdeklődő vendégeket s egyesületünk lelkes tagjait szívem melegével, bensőségteljesen üdvözlöm, a jubiláris diszgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Az elnöki megnyitó után Koncsek Lajos ragadta tapsokra ez alkalomra irt ódájával a közönséget. Az a kitörő lelkesedés, melylyel a közgyűlés az ódát fogadta, Koncseknek ott zúghat mindétig a füleiben s büszke is lehet rája; először mert valóban mesteri alkotás, másodsor mert közönsége műértő közönség volt s őszinteséggel méltányolta valóban remek alkotását. Azért a nagy sikerért siettek is őt többen üdvözölni.

Kár, hogy Koncsek csak oly ritkán hallatja magát, az ő teremtő lelke bizonyára találna — mert van is — anyagot a megéneklésre olyant, mely iskolai oktatásunk keretébe nemcsak hogy bele illenek, de eddig hiányát is éreztük.

Koncsek után Czike Imre egyl. jegyző olvasta fel az ünnepélyre érkezett sürgönyöket, testvéregyesületek átíratait s némelyek távolmaradását kimentő levelét. Kimentette magát: Gerlőczy Károly kir. tanácsos, alpolg.-mester. Azonban írja levelében: „Nem mulaszthatom el azonban az egyesületet negyedszázados fennállásának örömmünepén legalább ezúton üdvözölni és azon elismerésnek és nagyrabecsülésnek kifejezést adni, mely az egyesületet és annak vezetőségét a fővárosban, a tanügy terén kifejtett közhasznú és áldásos tevékenységeért méltán megilleti.” Jól eső örömmel vétettek e sorok tudomásul s büszkeségét képezi ez elismerés az egyesületnek mindenha. Valamint büszkeségére és édes emlékezetére fog az egyesületnek szolgálni az a többi levél és távirat, melyek mindegyike elismerést, bátorítást a küzdésre — nyújtanak. Lelkesen vette tudomásul a közgyűlés Dr. Falk Miksa, dr. Darányi Ignác üdvözlését is, kik azért kérték és okolták meg kimentetésüket, mert a delegáció megnyitására Bécsbe utaztak. Olvastattak a „Csanádmegyei”, továbbá az „Orsz. izr. Tanítóegylet”, a „Fehérmegyei”, „Aradvidéki”, „Pozsonymegyei”, a „Délmagyarországi” s a „Szepesi tanítóegyesületek” üdvözlései. Azután a „Bpesti tanítók segélyegyesülete” és a m. kir. áll. el. tanítónőképezde üdvözlő irata is, melyek mindegyikét nagy éljenzéssel vette tudomásul a közgyűlés.

Eme pont után Velösy Lipót egyl. jegyző olvasta fel a „Bpesti (budai) Tanítóegyesület 25 éves multja” című művének vázlatát. A gonddal szerkesztett munkát a közgyűlés alkalmával emlékül osztogatták a jelenvoltak között.

Az érdekes munka magában foglalja az egyesület 25 éves multját, elvezet bennünket Velösy magvas tollának kalauzolása mellett egészen napjainkig s becsületes őszinteséggel számol be az egylet sáfárkodásáról. Velösy felolvasása után következtek az üdvözlések. Egy egész hosszú sor, de ha még egyszer oly hosszú lett volna is, szívesen hallgatta volna a közgyűlés. Mert ritkán adódik alkalom arra, hogy az üdvözlések értelméből egy egyesület belső életét megismerje valaki, no meg hogy egy csomóban annyi jeles szónokot meghallgasson. Így követ-

keztek egymásután: A Magyarországi Tanítók Orsz. Bizottsága nevében Somlyay J., a II. ker. vizivárosi iskolaszék nevében: Hámpel Sándor, az I. ker. tabáni iskolaszék nevében: Kertész Aba dr., a Tanképző tan. orsz. egyesülete részéről: Kovács János dr., az Eötvös-alap részéről: Péterfy Sándor, a Csalogány-u. tnőképezde részéről: Radó Vilmos, a Bpesti tant. nevében: Komáromy Lajos, a Bpesti tanítók segélyegyesülete nevében: Léderer Ábrahám, a Népnevelők Bp. egylete nevében: Sretvizer L., a MaTaKa nevében: Glatz Gy., a bpesti kir. tanfelügyelőség részéről: Schwetz Vilmos kir. s.-tanfelügyelő.

A ki hasonló gyűlésen még részt nem vett, el sem tudja azt a hatást képzelni, mely ilyen alkalommal a hallgatót megszállja. Mindenik szónok más-más működési irányát méltatja az egyesületnek s a sok szónok beszédjéből azután kerekded egészként ott állnak a kezdet-kezdetétől egész a közgyűlésig mintegy nyitott könyv az egyesület élete, működése, viszontagságai, életrevalósága, törekvései, vívmányai és színvonala. A mai szónokok beszédjéből is ez világított ki, sőt ennél még több is, mert mindegyik szíve szeretetének melegével emlékezett meg az egyesületről. Valóban jól esett hallani, hogy mindegyike rokonszenzettel kíséri az egyesületet munkásságában, de még jobban ama nyilatkozatuk, hogy az egyesület kormányzása, vezetése mindig a legtapintatosab, leghelyesebb.

A sok szép beszéd közül Kovács János dr. beszédét jegyezzük ide, mint kiválóan olyant, mely nyilatkozatainál, költői fenségű voltánál fogva valóban megérdemli a nyilvánosságot. A beszéd ez:

„A tanítóképezdei tanárok Országos Egyesületének üdvözlétét van szerencsém Önök előtt tolmácsolni. Egyesületünk választmánya jelentékeny és kedves alkalom gyanánt ragadta meg a mai, hogy kifejezést adjon azon kartársi érületnek, mely a magyar tanítók és a magyar tanítók nevelői között mindig megvolt. Ezen kartársi érülettel akarunk mi résztvenni az Önök ünnepében; — nem úgy, mint egy idegen egyesület kiküldöttjei, hanem mint tagjai a tanítók összességének. Részt veszünk az Önök örömeiben, a mint részt vettünk munkájukban, és egy szerény részt kérünk az Önök dicsőségéből is.

Mert nagy dicsőség ünnepét üljük ma itt meg. Nem olyan nagy fényvel és nem olyan nagy zajjal mint egy győzelmes hadsereg, — de épen annyi joggal.

Azon óriási nemzeti munka, melyet a magyar tanítóság egy negyed század óta végez, a mely ma már az országnak legkopárabb vidékein is a nemzeti szellem és nemzeti műveltség virágait kezdi fakasztani, a leggazdagabb, sőt valóban bámulatra méltó eredményeket épen az ország szívében, hazánk fővárosában mutathatja fel. Hogy Budapest ma már nemcsak történeti, politikai és közgazdasági jelentőségénél fogva, hanem műveltségének nemzeti karakterében és a nemzeti érzések erejében is az ország szívének tekinthető, ebben az eredményben az érdem orosz-lánrészre a fővárosi tanítók testületét illeti meg. Önöknek — különösen itt a jobb parton, a budai oldalon — negyedszázad előtt egy német várost adott át a nemzet, és most Önök a helyett egy magyar várost mutatnak be a nemzetnek.

Ezen szerencsés eredmény kivívásában külső és belső tényezők

segítették Önöket. Szerencsés külső tényező volt az iskola értékét fölfogni és megbecsülni tudó hatóság áldozatkészsége, de ennél is jelentékenyebb hatásnak azon belső tényezők, a melyek Önökben lakoznak. Ezen belső tényezők: a föv. tanítói testület magasfoku intelligentiája, a nagy feladathoz hozzáálló lelkes munkaszeretet, az az erős nemzeti érzés, a mely Önökkel ezen nagy feladatot életük hivatásául fogadtatta el, hogy ne csak az egyes elszigetelt munkáját áldozzák érte, hanem egysülve a közös célra törekvők: az összeségben rejlő erőt is a cél ki küzdésére fordítsák. Ezen belső tényezők által Önök egy kiváló testületi szellemet teremtettek meg. Nemcsak megteremtették, hanem fölemelték már azt a hagyomány erejére, — és a hagyomány ereje olyan mint a törvényé. A testületet alkotó egyesek ereje az idővel ellanyhul, majd végkép kidülnek az egyes harcosok de ez a testületi szellem, ez az erkölesi erőkből gyült töke az idővel folyton gyarapodik, — a küzdőtérre lépő új harcosokat ez a szellem fogja fölavatni. Önöknek, az úttörőknek szelleme mutatja meg az irányt az új zászlóvivőknek, hogy tovább vigyék a zászlót azon az úton, a melyen Önök annyi dicsőséggel hordozták. Ez a szellem a magyar nemzet életének egy része és örökké fog élni, mint a magyar nemzet.

A beszédek végeztével elnök ismét egy remek bezáró beszéddel lepte meg a hallgatóságot. A beszéd itt következik:

„Mélyen tisztelt ünneplő Közgyűlés!

Nagyrabecsült Vendégeink!

Minden tett, minden munka akkor válik csak igazán értékesé, becsessé, ha kiállja a jobb oldalról érkező kritikát, s ha sikerül kiérdemelnie azt az elismerést, melyet a munkálkodás hivatott megfigyelői és hivatott örei részéről várhat.

Egyesületünk negyedszázados munkássága is csak úgy domborodhatott ki a maga teljességében érdemei csak úgy válhattak közelismeretökké, ha sikerült azokkal úgy a felsőbb hatóságok, mint a rokon-egyesületek nagybecsű figyelmét, jóleső támogatását, buzdító elismerését magára irányítani

A mai ünnepélyes alkalommal, midőn egyesületünk lelkes és szilapos tagjain kívül itt üdvözölhetem szerény körünkben nagyérdemű tanügyi hatóságaink több kiváló személyiségét, a társegyesületek számos érdemes képviselőjét: szívem méltó öröme s jubiláló Egyesületünk dicsőségére azt konstatálhatom, hogy az a munkásság, melyet 25 esztendőn át szilós kitartással kifejtettünk, nem volt meddő, nem volt haszon és áldás nélküli, mert a leghivatottabb tényezőknek az imént elhangzott üdvözlő nyilatkozatai az elismerésnek és méltánylásnak örökbecsű, örökemlékü palmaágait rakták le szeretetteljes vonalommal egyesületi munkásságunk ünnepi díszben álló egyszerű oltárára.

Egytől-egyig, külön-külön illenek az elhangzott szép és bensőséges teljes szavakra válaszolnom s nem is vonnám ki magamat, mint ez Egyesület igénytelen vezetője eme kötelességem teljesítése alól, ha mindaz, a mit válaszképen elmondandó vagyok, rövid két szóba összefoglalható nem volna. E két szó: köszönet és hála!

Köszönet és hála ama kiválóan meleg érdeklődésért, melylyel ügyünket és törekvéseinket mindenkor kísérték; köszönet és hála ama lelkes támogatásért, melylyel nemes céljaink elérésében segítségünkre

lenni szivesek voltak; köszönet és hála jóleső meleg elismerésüknek oly impozáns módon és alakban történt kifejezéséért.

Ez az elismerés, ez a méltánylás lesz jövőendő munkásságunknak is legfőbb, leghatalmasabb rugója, s ha tudni és érezni fogjuk, hogy ézeljaink elérésében nem állunk egyedül, s a haza jólétére irányuló szent törekvéseinket ily kiváló figyelem, hathatós támogatás s meleg érdeklődés kíséri a jövőben is: akkor csüggedetlen reménnyel, tántoríthatatlan hittel és bizalommal nézhetünk második 25 esztendőnk bizonytalan jövője elé.

Legyen ez a második negyedszázad munkája még serényebb, sikerekben még gazdagabb, hogy idők múltán is hallhassuk az elismerésnek meleg szózatát: Ez az egyesület becsülettel felelt meg hivatásának!

Az Ég áldása legyen törekvéseinken!"

Még Nagy László kép. tan., alelnök, emelt szót s beszédében méltatva Verédy Károly kir. tanf. és Rózsavölgyi Gyula tanügyi előadó érdemeit: ajánlja hogy a közgyűlés őket tiszteletbeli tagokul válaszsza. Ezután következett a „Harmónia“ befejező énekeül a Szózat, melyet megilletődéssel állva hallgatott meg a közgyűlés.

El nem mulaszthatjuk itt e helyen is szives köszönetünknek kifejezést nem adni a „Harmónia“ daloskör közreműködéseért.

Ez ezel befejeződött a nagy ünnepség s lezáródott mögöttünk, — helyesebben az egyesület mögött egy eseményekben gazdag s lelkes munkálkodásban eltöltött $\frac{1}{4}$ század!! Adja Isten, hogy a jövő újabb 25 esztendő munkássága hasonlóan gazdag eredményü legyen. Úgy legyen!

Az ünnepély második része a lövölde nagy termében folyt le. Az ünnepi közgyűlés diszes közönsége együtt maradt itt is, hogy tanuja legyen az egyesület ünnepeltetésének e helyen is.

Méltó volt mindenben az ünnepély eme második része az elsőhöz. Vig muzsika mellett ültünk a gazdagon terített asztal mellé s csakhamar kezdetét vette az élénk eszmecsere, mely természetesen az ünnepély sikerültégéről szólott.

Azután megkezdődött a pohárköszöntők árja. Elsőnek Farkas J. emelt poharát, lendületes beszédben éltette Verédy Károly kir. tanfelügyelőt, az egyesület legújabb tiszteletbeli tagját. Verédy viszont Farkast, az elnököt s az egyesület tagjait éltette. Nagy László az egyesület második tiszteletbeli legújabb tagjára, Rózsavölgyi Gyula tanácsosra emelte poharát. Czike I. az iskolaszékek jelenlevő küldöttjeit, Kollár Lajos iskolaszéki elnök a tanítói kart, dr. Gööz József pedig a Ma-Ta-Ka-t éltette, melynek tagjai impozáns megjelenésükkel adtak kifejezést a Bpesti (budai) Tanítóegylet iránt táplált rokonszenvének. Azután Hámpel Sándor, Szóts András, Böngérfi János a tanítónöket éltették. Mire Doroghsághy Dénesné egy sikerült kedves rögtönzésben a férfi- és nőtanítók közötti egyetértésre üritette poharát. Nagy L. a leg régibb tagot, Trájttert és Almá-yt, — Sretvizier a három főintézőt: Farkast, Koncseket és Nagy Lászlót éltette Lakits Péterfyre, — Dr. Kovács J., Senyey és Glatz a budai tanítókra emelték poharaikat.

Három órát meghaladta már az idő, midőn az ebéd véget ért. A felhők is széteszlottak s a lövölde árnyas fáinak csalogató hüse csak-

hamar a szabadba vonzotta a közönséget. Azután megkezdődött a sétahangverseny, a tarokk, a tekézés s tartott addig, amíg Erdélyi fényképész hatalmas masináit fel nem állította, hogy a társaságot lefényképezze. Ezek a képek bizonyára kedves emlékeztetők lesznek a mai napra.

A délutáni ünnepek egyik fénypontja következett erre, Szathmáry Árpád úr monológja. A kitünő művész — kinek e helyütt is őszinte köszönetünknek adunk kifejezést — három darabot játszott a mi mulattatásunkra u. m. a Nagyapót, az agglegény keserveit, és még egy 3 felvonásos vígjátékot, melyben a kortina-huzótól kezdve a direktoron át egész a sugóig, minden elképzelhető személyt ő személyesített. Játékát sok mosoly, s gazdag taps kísérte. Igazán őszinte örömeinkre szolgál az a körülmény, hogy ily kiváló erőt bírnak mi budaiak Szathmáry úrban, kinek rokonszenves egyénisége, művészete bizonyára nagy szolgálattal tesz és segítő társa lesz a tanítónak nagy munkájában, mert hisz a színház is csak iskola, a nagyobbak iskolája.

Következett ő utána néhány énekszám, melyet a Harmonia daloskör adott elő, valóban művészi kivitellel. Végül a viszkető bokák nagy örömeire megkezdődött a táncz s tartott kivilágos-kivirradtig tüzzel, hévvel.

Nem volna teljes tudósításunk, ha nem emlékeznénk meg a tekepályán játszók díjnyereményeiről s később a díjtárgyaknak az egyesület javára történt kisorsolásáról. Itt a rendezés nagy munkáját Derlik vállalta széles vállaira s ahol ő a rendező, ott tapintatos eljárásával mindig rendet, élvezetes rendet tud teremteni.

Ennyiben számoltunk be a nagy nap eseményeiről. Mögöttünk van már tehát az is, elmúlt, mint minden más nap. Annyiban azonban mégis különbözik a többitől, hogy kedves emlékeket hagyott maga után. Adja Isten, hogy ezekkel a kedves emlékekkel érijük meg a félszázados jubileumát is az egyesületnek. Ugyan akkorra már öszek lesznek fűrtjeink (már t. i. a kinek lesznek még fűrtjei) de a szív az oly fiatalos lelkesedéssel fog dobogni az egyesület jóvoltáért, mint a mily fiatalos hévvel lelkesül az egyesületért az a sok — ma már ösz kolléga, kik az egyesületben érdemeik mellé szereztek e tiszta fűrtöket.

Eljen és virágozzék a „Budapesti (budai) Tanító egyesület“ s áraszszon fényt szeretett székesfővárosunk és nemzetünk tanügyére!

Czike Imre.

Jelentés

a székes-fővárosi közoktatásügyi bizottmány folyó évben tartott gyűléseiről.

A mióta szerencsés vagyok képviselője lenni kartársaimnak, a közoktatásügyi bizottmány első gyűlését f. é. január 28-án tartotta. Ennek a gyűlésnek egyik tárgya az albizottságok megalakítása volt. Én a minket legközvetlenebbül érdeklő elemi iskolai bizottságnak, továbbá a kisdédövödoi és központi iparoktatásügyi albizottságnak vagyok tagja. Ezekon kívül van még reál- és szakiskolai, polgári iskolai és statisztikai albizottság. Mindezeknek elnöke Rózsavölgyi Gyula tanácsnok úr, előadója pedig Kállay Jenő tanácsjegyző úr.

A február hó 8-án tartott gyűlés tárgyai voltak: 1. A VI. ker. angyalföldi elemi iskola czéljaira megszerzendő telek ügye. 2. A kőbányai izr. hitközség kérvénye hitfelekezeti segély megszavazása tárgyában. 3. A „Mária Dorothea-egyesület“ kérvénye 5000 frt segély engedélyezése tárgyában. 4. Landthallerné Nyilvay Sarolta kérvénye óvodájának segélyezése tárgyában. 5. Az országos polgári iskolai tanáregyesület és 6. Az I. ker. kelenföldi kisededóvó-egyesület kérvénye segélyért. 7. A IV. ker. községi főreáliskola igazgatóságának előterjesztése az iskola történetének megiratása és kinyomatása tárgyában. 8. A tanács VIII. ügyosztály előterjesztése a községi óvodákat látogató gyermekek étkeztetése ügyében. Mindezek kedvezően intéztettek el.

A márczius 8-án tartott gyűlés tárgyai voltak: 1. A kereskedelmi középiskolai állomások és az óvónői állásokra történendő kijelölés módozatainak megállapítása. (A szakkbizottságokhoz tétetett át a kijelölés megejtése végett.) 2. A horgosi K á r á s z-féle alapítványi ösztöndíj elnyeréseért folyamodók ajánlása. 3. Lengyel Sándor II. ker. polgári és közepkereskedelmi iskolai igazgató jelentése a kereskedelmi középiskolai felvételi vizsgálat díjainak 10 forintban való megállapítása tárgyában. 4. A magyarországi közp. Fröbel-nőegyesület kérvénye kisededóvódnak segélyezése tárgyában. 5. Póra Ferencz I. ker. városi felsőbb leányiskolai igazgató jelentése az átszervezésből kifolyólag szükséges intézkedések tárgyában (A tanárok középiskolai rangban való magasabb fizetésre ajánlottak.) 6. Szita Lenke és Komjáthy Györgyné magánóvodáiknak segélyezését kérelmezvén, részökre 300-300 frt segély megszavazása ajánlatot a f. tanácsnak. 7. Lányi Ernő képezdei tanár „A szabadkézi rajz tanításának módszere“ című könyvének a f. iskolák számára való elfogadását és megrendelését kérte. 8. Dr. Toldy László főlevéltáros előterjesztést tett a fővárosi elemi iskolákról szerkesztendő „Értesítő“ tárgyában. 9. Az Országos Magyar Színészegyesület Magyar előadások tartására tervezett oieső helyárú színház számára telket kért. (A színház nyitására az engedély megadása ajánlatba hozatott, de a telekadományozás nem.) 10. A fővárosi szegény gyermekkertegylet kérelme segély megszavazása iránt teljesített. Hasonlóképen a „Szabad Lyceum“ tudományt és ismeret terjesztő társaság kérelme is. 11. Rotter Lajos és Benedek Gábor kérelme az általuk létesíteni kívánt „Milleniumi színház“ nyitására adandó engedély tárgyában kedvezően intéztetett el. 12. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság kérelme a kiadásában megjelent Benedek féle „Mese-és mondavilág“ című műnek az iskolák számára leendő beszerzése tárgyában, nem teljesített.

Márczius 26-án 1. a kerületi albizottságokba küldendő tagok valamint az iparos-tanonciskolákra felügyelő bizottsági tagok választottak meg. 2. A VII. ker. előjáróság a Zuglóban egy önálló iparos-tanonciskola felállítását kérelmezvén, annak mielőbb való megnyitása elhatározott. 3. Medvei Zsigmond papirkereskedő kérelme a Mártonffy-Walter-féle könyvvelti füzeteknek az iparos-tanonciskolákban leendő használatra való ajánlása tárgyában, az ipari-kolai igazgatók véleménye alapján nem teljesített. 4. A magyar iparművészeti társulat „Művészi Ipar“ című folyóiratának támogatását kérte. A nevezett munka az ipariskolák könyvtárai számára megrendeltetnek.

5. Bodh József budapesti cipész abbeli kérelmével, hogy „Magyar cipész szakismertető könyv“ cz. munkája az iparos-tanoncizkolákban alkalmaztassék, elutasított. 6. Ekkert Antal fõv. polg. isk. tanárnak az ipariskolákban a természettan tanítása iránt beadott kérvénye késõbbi gyûlésre halasztatott. 7. Az ipariskolai igazgatók jelentése az új tantervnek az elméleti oktatásra vonatkozó részének végrehajtása tárgyában, helyeslõ tudomásul vétetett. 8. Vidék János iparrajziskolai igazgató jelentése az 1894. évi tanszerszükséglet tárgyában, albizottságnak adott ki. 9. Dr. Veres Vilmos kolozsvári kereskedelmi akadémiai tanár „Ipari számvetés“ czimû tankönyvének a fõv. ipariskolákban tankönyvül való elfogadását kérte. (A kérelem feletti határozathozatal az ipariskolai szervezetnek végleges megállapítása utáni idõre halasztatott.) 10. A „Mintalapok iparosok és ipariskolák részére“ czimû munka szerkesztõségére a nevezett lapoknak a fõv. ipariskolák számára leendõ megrendelését kérte. (Kiadatott véleményes jelentéstétel végett az ipariskolai igazgatóknak s ezek a nevezett mûvet meg-zerzésre nem ajánlották.)

Április hó 9-én a fõvárosi kereskedelmi középiskolákhoz ujonnan szervezett 3 igazgatói állásra való kijelöléssel foglalkozott a közoktatásügyi bizottság.

Április hó 30-án a kisdedõvodai albizottság tartott gyûlést az ujonnan szervezett 3 kisdedõvónói állásra való kijelölés tárgyában. Folyamodó volt 59; kijelöltetett 9; a tanács által megválasztatott: Halász Sarolta, Mayerffy Istvánné és Kögler Róza.

Május hó 14-én a belvárosi polgári leányiskolának felsõbb leányiskolává való átszervezési ügye tárgyalatott. Az ügyosztálynak az átszervezésre vonatkozó javaslata fogadtatott el 12 szavazattal 11 ellenében (Én a polgári leányiskola megtartása mellett, a kisebbséggel szavaztam.) Napirenden volt a székesfõvárosi kir. tanfelügyelõ úr átíratva a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az 1896. évben rendezendõ millenáris ünnepségek alkalmából a nagy szûnidõ meghosszabbítása tárgyában hozzá intézett leirat ügyében. Határozatot azonban csak akkor hoz a bizottság, ha a különbözõ intézetek képviselõibõl alakítandó ad hoc bizottság e tárgyban véleményt mond. Én a nagy szûnidõnek június és szeptember hónapokkal való megtoldását fogom ajánlani.

Az országos nõképzõ-egyesület állandó évi segélyképen 4000 frtot; a „Mária Dorothea-egyesület“, a „Tanítónõk Otthona“ kiépítésére 5000 frtot; a Ranolder-intézet elemi iskolájának évi 1200 frttal való segélyezését, egy kisdedõvoda épület emelése s felszerelése költségeire pedig évi 600 frt segélyt; a fõvárosi szegény gyermekkert-egyesület óvoda céljaira a fõváros részérõl neki adományozott telekrõl lemondván, helyette 10.000 frt segélyt kér; Kirschhofer Károly óbudai plébános az általa fenntartott buda-ujlaki óvodának segélyezését kéri; a II. ker. Fröbel-egyesület gyermekkertjének 500 frt segélyben való részesítését kéri; a III. ker. óbudai evang. ref. egyházközség 600 frt rendkívüli segélyben való részesítés iránt folyamodott. Mindegyik kérelem kedvezõ megoldást nyert s a kért összeg megszavazása a székesfõváros tanácsához, illetõleg a törvényhatósági bizottsághoz pártoló nyilatkozattal fog felterjesztetni.

A székesfõvárosi községi iskoláiban fizetendõ beiratási díjak-, tan-díjak- és vizsgálati díjakra vonatkozólag, valamint e díjak elengedése, kezelése és elszámolása körül követendõ eljárásról készített „Szabály-

za t" megállapításával a különböző iskolák (reál, polgári és elemi, iparrajz és női kereskedelmi) igazgatóinak képviselőiből egybehívott bizottság ápril hó 23. és május 3-án foglalkozott. Lényegesebb határozatok a következők:

Beiratási díjat minden tanuló tartozik fizetni. Tandíj az elemi iskoláknál évi 4 frt. Magánvizsgálati díj 16 frt 20 kr. Ebből az igazgatót is, mint az iskolaszéki elnököt, 3 frt illeti meg. A magánvizsgálatokról szóló bizonyítványok a tanügyi osztályhoz küldendők be láttamozás végett. A felsőbb iskoláknál a beiratási és tandíjak sokkal magasabbak lesznek, mint eddig. Az iparrajziskola vasárnapi és esti, valamint téli tanfolyamainál a beiratási díj 2 frt, az iparrajziskola nyilvános és mintázási tanfolyamánál, valamint a női ipar- és polgári iskoláknál 4 frt, a reál-, a középkereskedelmi- és a felsőbb leányiskoláknál 5 frt. Tandíj az iparrajziskola vasárnapi tanfolyamainál 10 frt, az iparrajziskola többi növendékei után, valamint a női ipar- és a polgári iskoláknál 20 frt, a reál-, középkereskedelmi- és felsőbb leányiskoláknál 40 frt. Ez a megállapodás azonban még nem végleges. A közoktatásügyi bizottság véleményével kerül előbb a tanáshoz s innen a közgyűlés döntése alá.

Az iparos-tanonciskolák szervezetének megállapítása tárgyában a központi iparoktatási bizottmány kebeléből már régebben küldetett ki egy albizottság, mely a kormány által e tárgyban kiadott szervezet alapján s annak figyelembevételével javaslatot készített. E javaslattal a központi iparoktatásügyi bizottmány négy gyűlésen foglalkozott. A nagy alapoossággal és lelkiösmeretességgel folyt tárgyalás a június hó 4-én tartott gyűlésen ért véget

(Vége).

Lakits Vendel.

EGYESÜLETI ÉLET.

A sümegi járás tanítóköre rendes tavaszi közgyűlését június 1-jén Sümegen tartotta, melyen az egyesület tagjai és az iskolabarátok szép számmal vettek részt.

A gyűlést megelőzőleg a körelnöke, Könnye József sümegi tanító gyakorlati tanítást tartott az olvasásból III. oszt. növendékeivel. Tárgya A koldus fia című olvasmány kezelése volt. Tanítás után elnök üdvözlővén a megjelenteket, a gyűlést megnyitotta. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után a gyakorlati tanítás megbíralása következett, s ezt végül szabatosnak, a feltüntetett eredményét pedig igen kiválónak ismerték el.

Ezután a számvizsgáló bizottság nevében Kocsis Károly sümegi tanító jelentette, hogy a körnek összes vagyona 762 frt 92 kr. A számadások rendben lévén, Németh Béla pénztáros a felmentést megkapta.

Most Feleki Alajos tapolcsi fels. népisk. tanító tartott szép felolvasást, fejtegetvén azt a nevezetes szerepet, melyet a tanítónak a fillokszera elemi védekezésben vinnie kell. Az élénk tetszéssel fogadott felolvasás kapcsán a kör elhatározta, hogy a középpontot megkérdézi: Vajjon mit tett előadónak e tárgyban a távoli megyegyűlésen elfogadott indítványa megvalósítására?

A gyűlés következő pontja Bánfi Alajos igazgató-tanítónak a já-

rási felügyeletről tartott értekezése, a gyakorlati életből vett példákkal illusztrált előadása volt, fejtegetései végén hosszabb határozati javaslatot terjesztett elő, mely az ügyet a segédtanfelügyelők szaporításával és a járásköri tanító-gyűlésekkel kombinálva véli megoldhatónak. Utána hosszabb, élénk vita indult meg, melyben különösen Éles Károly, Karl József tanítók és Kellemen Károly dr. reáliskolai igazgató vettek részt. A vita végén Éles Károly indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy a kérdésben a pedagogia és nemzeti szempontnak kell döntő szerepet játszania, azért első sorban azt kívánja, hogy a járási iskolafelügyelők a tanítók sorából kinevezett önálló hivattalal bíró tisztviselők legyenek, kiket a megyei főtanfelügyelők alá helyeznének.

Az indítványoknál Éles Károly ajánlatára kimondotta a gyűlés, hogy az 1896. évi tavaszi közgyűlést milleniumi díszközgyűléssé emeli. Erre a kör történetét megírhatja, tárgyál pedig e tételt tüzi ki. A népiskola a magyarság szolgálatában. A történet egybeállítására Kocsis Károly, a tétel kidolgozására pedig Éles Károly sümegi tanítókat kérte fel a gyűlés, az ünnepély rendezésével pedig a sümegi tanító-testületet bízta meg.

Miután Cink Margit és Sümegi József csabrendeki tanítók a kör tagjai sorába léptek, a gyűlés véget ért.

A gyűlés élénk hangulatban lefolyt társasbéd követte, melyen különösen Könye József sümegi veterán tanító, — mint az egyesületnek régi buzgó elnöke és a munkásságban példaképe — volt lelkes ovációk tárgya.

I R O D A L O M.

Szalay-Baróti „Magyar nemzet története” című nagy történelmi művének első kötetéből a 14. füzet V. István és IV. László korát öleli fel. Ezt a füzetét két értékes műmelléklet díszíti: az egyik egy Hátsék Ignácztól rajzolt térkép, melyen a mongolok betörésének útja van feltüntetve, a másik Checa híres festményének a „Hunok harcának” reprodukciója. A 15-ik füzetet szintén két csinos kivitelű műmelléklet és 15 a szöveg közé nyomott illusztráció díszíti. A műmellékletek egyike: „II. Endre kiadja a aranybullát” a másik a „Tatárjárás után” címűt visel mindkét kép Geiger J. P. rajza. Jó lélekkel ajánljuk mindenkinek ezen jeles mű megszerzését, a mely 30 kros füzetekben jelenik meg és kapható Lam-pel R-féle cs. és kir. udv. könyvkereskedésben (Budapest Andrassy-út 21.) Az egész mű 60 62 füzetben lesz teljes. Előfizetheti 6 füzetre 1 frt 80 kr. 12 füzetre 3 frt 60 krral, ugyanott a kötetes kiadásra 1 frtos havi részletre is előfizethető.

Y E G Y E S E K.

— **Ki a nyertes?** A Népmelők Budapesti Egyesülete által kisorsolt „Boszniába” cz. műlapot, illetve életképet Bartha Gyula sz. főv. tanító nyerte meg a 62-es számmal. A kép az egyesület pénztárosánál: Cservenka Ferencz úrnál (VII. Rottenbiller-u. 27.) átvethető. —

— **Köszönet.** Martinek Ágoston székes főv. tanító-társunk a budai, tanítóegylet jubileumi ünnepeknél a kuglizó-verseny alkalmával nyert első díjat, egy szes kávé-service-t kisorsolás céljából az egyesület segélyalapjának engedvén át, az 11 frt. 50 krt jövedelmezett, miért is az egyesület elnöksége a derék kollégának ez úton is köszönetét fejezi ki.

— **Frim Antal** nyilvánossági joggal felruházott siketnéma intézetében (VIII. Hunyadi-u. 43. sz.) f. é. június hó 18-án d. e. 10 órakor tartják meg az évről vizsgálatot, melyre az érdeklődő tanügybarátokat tisztelettel meghívja a tulajdonos.

— **Tanítóbarátok.** A budai tanító-egylet 25 éves jubileuma költségeinek némi fedezésére Dr. Darányi Ignác úr 50, Dr. Falk Miksa úr pedig 10 frtot küldött meleg hangú levél kíséretében az egyesület elnökségéhez. Tartsa meg őket a jó Isten sokáig!

— **Madrasban** „The Educational Review“ czimvel új tanügyi lap jelenik meg mint az összes iskolák (kezdve az egyetemtől le az elemi iskoláig) hivatalos közlönye s egyuttal a női nevelés ujjászerve-ésének előmozdítója. E tekintetben sok a teendő még Indiában s a hindu-leányok jobb nevelése elé még számtalan akadály gördül. A leányok ugyanis 11—12 éves korukban már férjhez mennek s így korán nehezednek rájuk családi gondok; s ezzel szemben reménylik, hogy oly özvegyeket, kik még úgyszólván gyermekkorban vannak, megnyernek az iskolának, hogy belőlük tanítónőket képezzenek.

— **Zug-Kanton** kormány-tanácsa a nevelés-ügyi bizottmány javaslatára elrendelte, hogy minden iskola-tanácsnak gondoskodnia kell arról, miszerint az elemi isk. I. osztályának növendékei 14 nappal a tanítás megkezdése előtt orvosilag megvizsgáltassanak. Az orvosnak az iskolai hatósághoz terjesztendő írásbeli jelentésében ki kell jelölnie. 1.) azokat a gyermekeket, kik hiányos testi vagy szellemi fejlettségük folytán egy évre visszautasítandók; 2.) azokat, kik testi avagy szellemi hibák miatt az iskolától egészen távol tartandók. A határozathozatal ilyen esetekben mindig az iskolai hatóság teendője.

— **Túltömött osztályok,** úgy látszik, nemesak nálunk vannak. Mint az Allg. D. Lztg. jelenti, Elbing-ben egy leány-iskola 6-ik osztályában 117 tanuló van összeszűfolva. Sokra mehet velők a tanító!

— **Lapunk** mai száma a budai tanítóegylet terjedelmes tudósítása folytán negyedivnyi terjedelemmel bővült. Ennek költségeit a budai tanítóegylet viseli.

— **A nagyvárosi élet** megromtja a tanulóifjúság erkölceit. Bizonyító példa erre Plötzensee község (Berlin m.) statisztikája, melynek adatai szerint 100, fogásba került iskolás gyermek közül 70 (még pedig 7- és 9. éves korban levő) az iskolai idő alatt reggeli és hírlapkihordással, mángorlással, kifutással és bábáztatással stb. foglalkozott. E gyermekek közül többen már reggeli 4 órától este 9-ig talpon voltak.

— **Fürdői kedvezmények. 1.** A Mária Dorottya-egyesület tanítással és neveléssel foglalkozó tagjai a Margitszigeten az 1895-ik évben a szoba és fürdő árából 50% engedményt kapnak. — **2.** Óvári fürdőben az egyesület két tanítónő vagy nevelő tagja kap a szoba és fürdő árából 50% engedményt és kedvezményes ellátást. — **3.** Szobráncz fürdőben augusztus hó 1-től két tanítónő kap egy ingyen szobát továbbá idény, zene, kút és fürdő díjról felmentést. — **4.** Melenczei Russanda tó fürdőben az egyesületnek egy tanítónő vagy nevelő tagja kap ingyen iszapfürdőt az egész idényben. — **5.** Uzsook klimatikus gyógyhelyen az egyesületnek négy tanítónő vagy nevelő tagja kap ingyenes meleg vasas fürdőt, ingyenes hidegvizgyógykezelést a szoba árából 20% engedményt, zene és gyógydíj elengedést. — **6.** Szováta fürdőben az egyesületnek egy tanítónő vagy nevelő tagja ingyen fürdőt kap. — A kedvezményeket elnyerő öhajtó egyesületi tagok legyenek szivesek bélyegtelezést kérvényeiket az egyesület elnökségéhez czimezve Budapest, IX. ker. Pipa utca 33 sz. alá mielőbb beküldeni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

É. K. **Sümeg.** Mindenesetre üdvös dolog volna a járási szakfelügyelet kérdésével is foglalkozni, s ha k. Kartárs úr hajlandó erről írni, én — ha beválik — szivesen adok tért b. dolgozatának. Küldeményét felhasználtam. — E. J. **Ungvár.** Kérésednek szivesen fogok eleget tenni, s a kívánt dolgot még e hó folyamán megküldöm. — D. K. **Alsókubin.** A könyvek megérkeztek, de bizonyoskor: így a tanév végén mindenki pihenésre vágyik s igen nehéz a kartársak között könyvismertetőt találni. Mindazáltal törekedni fogok kívánságának eleget tenni. — D. S. **Höszörmény.** Előbbi üzenet szól Önnek is. — K. J. **Csurgó.** Leveledre a jövő héten válaszolok csak, most lázas munkában vagyunk. — Cs. F. **Bpest.** Légy szives röviden értesíteni: mikor (e hó melyik napján) fizeted ki a kiadónak a második évfolyamot. — R. S. **Bpest.** A kívánt számokat meg fogom küldeni.